

Список використаних джерел

1. Тронько В.В. Вплив ІКТ на економічний розвиток країни [Електронний ресурс]. / В.В. Тронько, "Ефективна економіка" - №4 - 2015. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3959>
2. Сисоєв Є. Стратегічний національний проект "Інноваційна Україна" [Електронний ресурс]. / Є. Сисоєв // - Режим доступу: <http://www.slideshare.net/YevgenSysoyev/ss-32717561>
3. Актуальні питання та перспективи кадрового забезпечення ІТ-сфери в Україні. Аналітична записка [Електронний ресурс]. / НІСД – 2014. - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1519/>
4. Hi-Tech Ukraine from A to Z. Software development & IT services: The rise of a tech nation. Pre-release version. Desember 2015 [Електронний ресурс]. / - Режим доступу: http://www.uadn.net/files/ua_hightech.pdf
5. DOU: Спільнота програмістів України [Електронний ресурс]. / - Режим доступу: <http://dou.ua>
6. World Economic Forum, Forbes, 2014, IVC [Електронний ресурс]. / - Режим доступу: <http://www.business-standard.com>
7. Stack Overflow. Developer Survey 2015 [Електронний ресурс]. / - Режим доступу: <http://stackoverflow.com/research/developer-survey-2015#work>
8. Invest Ukraine. Open for you. Ministry of economic development and trade of Ukraine. [Електронний ресурс]. / - Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=57ce32eb-8f1e-4e50-bc30-9dd2bbf6fb11>
9. Оцінка впливу Угоди про асоціацію/ЗВТ між Україною та ЄС на економіку України: наукова доповідь / за ред. акад. НАН України В.М. Гейця, чл.-кор. НАН України, д-ра екон. наук Т.О. Осташко, чл.-кор. НАН України, д-ра екон. наук Шинкарук Л.В.; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – К., 2014. – 102 с.
10. The compliance GAP: BSA Global Software Survey. June 2014 [Електронний ресурс]. / - Режим доступу: http://globalstudy.bsa.org/2013/downloads/studies/2013GlobalSurvey_Study_en.pdf

References

1. Tron'ko V.V. (2015) Vplyv IKT na ekonomichnyy rozvytok krayiny [Impact of ICT on economic development of country]. *Efektivna ekonomika*, 4. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3959>
2. Sysoyev Ye. *Stratehichnyy natsional'nyy proekt "Innovatsiyna Ukrayina"* [Strategic national project "Innovation Ukraine"]. Retrieved from: <http://www.slideshare.net/YevgenSysoyev/ss-32717561>
3. Aktual'ni pytannya ta perspektyvy kadrovoho zabezpechennya IT-sfery v Ukrayini. *Analitychna zapyska [Current issues and prospects of the IT sector in Ukraine. Analytical report]*. Retrieved from: <http://www.niss.gov.ua/articles/1519/>
4. *Hi-Tech Ukraine from A to Z. Software development & IT services: The rise of a tech nation. Pre-release version.* Retrieved from: http://www.uadn.net/files/ua_hightech.pdf
5. DOU: *Spil'nota prohramistiv Ukrayiny [DOU: Community programmers of Ukraine]*. Retrieved from: <http://dou.ua>
6. World Economic Forum, Forbes, 2014, IVC/ Retrieved from: <http://www.business-standard.com>
7. Stack Overflow. *Developer Survey 2015.* Retrieved from: <http://stackoverflow.com/research/developer-survey-2015#work>
8. Invest Ukraine. *Open for you. Ministry of economic development and trade of Ukraine.* Retrieved from: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=57ce32eb-8f1e-4e50-bc30-9dd2bbf6fb11>
9. *Otsinka vplyvu Uhody pro asotsiatsiyu/ZVT mizh Ukrayinoyu ta ES na ekonomiku Ukrayiny: naukova dopovid' [Assessing the impact of AA / FTZ between Ukraine and the EU on the economy of Ukraine: Scientific report]* / za red. akad. NAN Ukrayiny V.M. Heytsya, chl.-kor. NAN Ukrayiny, d-ra ekon. nauk T.O. Ostashko, chl.-kor. NAN Ukrayiny, d-ra ekon. nauk L.V. Shynkaruk; NAN Ukrayiny, DU «In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrayiny» (p 102).
10. *The compliance GAP: BSA Global Software Survey. June 2014.* Retrieved from: http://globalstudy.bsa.org/2013/downloads/studies/2013GlobalSurvey_Study_en.pdf

УДК 351.439.02

Г. М. Колісник

доцент кафедри обліку і аудиту,

Вищий державний навчальний заклад

«Ужгородського національного університету», м. Ужгород

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ РОЗВИТКУ

У статті розглянуто проблему продовольчої безпеки з точки зору економічної безпеки, а також необхідність її розвитку. Визначено та охарактеризовано продовольчу безпеку через її складові. Подано оцінку стану розвитку продовольчої безпеки країни із визначенням основних проблем на макро - та – мезо рівнях. Подано визначення продовольчої безпеки країни на макроекономічному та мікроекономічному рівнях. Розглянуто складові та принципи формування продовольчої безпеки. З'ясовано основні виміри продовольчої безпеки. Розглянуто національні особливості продовольчої безпеки та загрози на її вплив. З'ясовано, що процес формування і реалізації аграрної політики продовольчої безпеки повинен розпочатися з дослідження складу харчових продуктів, де на цій основі проводиться моделювання харчових регіонів та прогнозується фізіологічна потреба населення країни в харчових продуктах.

З'ясовано, що урахування експортних можливостей країни за окремими групами продовольчої продукції формуються баланси продовольчих ресурсів, які використовуються при розробці стратегії формування

продовольчої безпеки. Характерним пріоритетом є моніторинг за характером змін, що відбуваються, їх кількісна та якісна оцінка з метою підготовки відповідних рекомендацій та управлінських рішень З'ясовано, що система моніторингу базується на поєднанні економічних та соціальних індикаторів з показниками, які відображають результативність діяльності органів влади з вирішення проблеми продовольчої безпеки.

Ключові слова: продовольча безпека, економічна безпека, складові продовольчої безпеки, принципи продовольчої безпеки, особливості, продовольчої безпеки, національні особливості продовольчої безпеки.

Kolesnik G. FOOD SECURITY OF UKRAINE AND ESPECIALLY ITS DEVELOPMENT

In the article the problem of food security in terms of economic security, and the need for its development. Defined and described food security through its components. The assessment of the situation of food security to the definition of the main problems at the macro - and - meso levels. Defines food security at macro and micro levels. The components and principles of food safety and given their characteristics, the main principles are: social, complexity, consistency. It was shown basic dimensions of food security, the main dimensions of food security are: availability, access, stability and use. Considered the national characteristics of food security and the threat to its influence. The main threats to food security are: imperfect system of quality control; reducing purchasing power; unbalanced consumption of food; rising prices of agricultural products; low consumption of animal products and livestock losses; dependence on imports of certain food products. It was found that the existence of these threats creates the need for public administration in order to maintain a sufficient level of food security in the country. The main threats to food security is any negative changes in factors external and internal environment that reduce the level of food security. It was found that the formation and implementation of agrarian policy of food security must begin with a study of the food, which is carried out based on this simulation food regions and forecasted physiological need of the population in food.

It is shown that taking into account the country's export opportunities for certain groups of food products are formed balances food resources used in the development strategy of forming food security. A typical priority is monitoring the nature of changes in their quantitative and qualitative assessment to prepare appropriate recommendations and management decisions found that the monitoring system is based on a combination of economic and social indicators with indicators that reflect the performance of the authorities to address food security.

Keywords: food security, economic security, food security components, principles of food safety, features, food security, national characteristics of food security.

Однією з головних складових національної та економічної безпеки держави є її продовольча безпека. Поряд з іншими проблемами економічного розвитку в сучасних умовах проблема продовольчої безпеки стає все більш гострішою та займає все більш вагоме значення в структурі економічної безпеки. Сюди можна віднести продовольчу забезпеченість країн і регіонів, продовольчу незалежність, безпеку продовольства для життя та здоров'я населення, так як продукти життєдіяльності є важливим ресурсом країни. Вирішення проблем продовольчої безпеки та її забезпечення має важливе значення та може розглядатися на регіональному та державному рівнях. Необхідність забезпечення продовольчої безпеки як складової економічної безпеки виникає у зв'язку з захистом державних інтересів, таких, як соціальна стабільність, задоволення потреби в харчуванні, незалежність від імпорту, розвиток власного виробництва продовольчих товарів, створення резервних запасів для стабілізації продовольчого забезпечення [3, с.1].

Продовольча безпека визначається двома складовими – економічною і фізичною доступністю. Доступність продовольства реалізується через можливість його придбання з врахуванням купівельної спроможності, ціни та його наявності у відповідній кількості та необхідної якості.

Питанню продовольчої безпеки відводиться особливе місце в концепціях національної безпеки більшості розвинутих країн світу. Інтеграція України у світове та європейське співтовариство актуалізує вказану проблему, оскільки лише за умови гарантування забезпечення населення продовольством за будь-яких умов держава може

проводити незалежну політику. З конституційного визначення України як соціальної держави, політика якої спрямована на створення умов щодо забезпечення гідного рівня життя людини.

Питанню продовольчої безпеки присвячено достатньо велика кількість праць як вітчизняних, так і зарубіжних науковців-економістів, а саме: Волченко Н. В. [1], Гайдучий П. І. [2], Кузьо Р. М. [4], Липчук В. В. [5], Сиротюк Г. В. [7], Шевченко Н. О. [8] та інші. В своїх працях вони досліджували теоретичні аспекти продовольчої безпеки, її структуру, методи оцінки. Проте ряд питань залишаються невирішеними: потребують додаткових досліджень та розробки шляхи та інструменти підвищення продовольчої безпеки країни, забезпечення її на більш високому рівні.

Забезпечення продовольчої безпеки України вимагає підтримки відповідного рівня продовольчого самозабезпечення, що передбачає використання державної підтримки вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції та використання заходів контролю імпортової продукції з метою захисту власних виробників від іноземної конкуренції. Проте, суспільству потрібне забезпечення корисним, безпечним для здоров'я і досить дешевим продовольством, а питання їх якості в останні роки набуває особливої актуальності. В цьому контексті дуже важливим є оцінка стану розвитку продовольчої безпеки в країні із визначенням основних проблем, які виникають в процесі її забезпечення на макро - і мезорівні. Зважаючи на важкий стан економіки України, питання продовольчої безпеки залишається відкритим

і потребує розробки підходів до його термінового вирішення.

Мета дослідження полягає в узагальненні головних проблем та шляхів до досягнення продовольчої безпеки, визначення основних напрямів її забезпечення та підвищення.

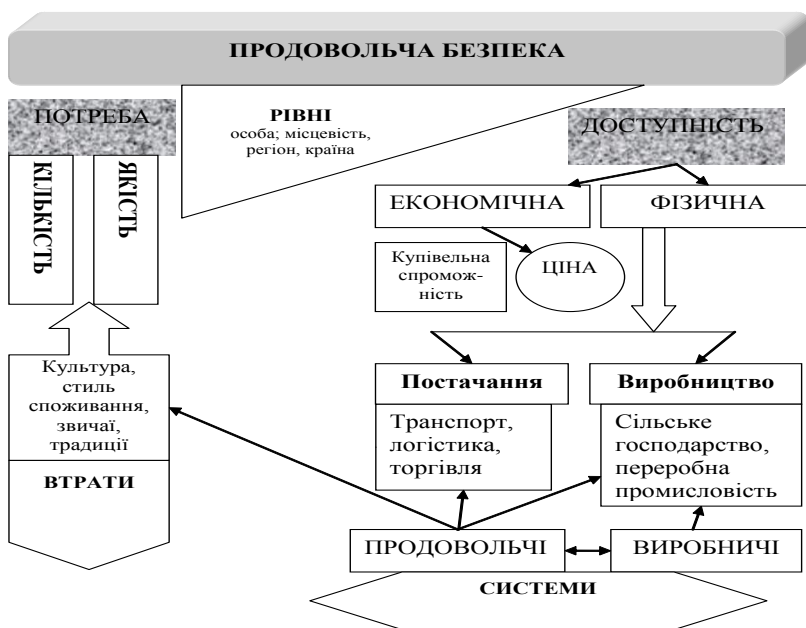
Забезпечення продовольчої безпеки є постійною проблемою як країн з низьким рівнем економічного розвитку, так і розвинутих країн, які постійно вдосконалюють механізми підтримки продовольчої безпеки. Продовольча безпека країни на макроекономічному рівні – це гарантоване забезпечення суспільства, незалежно від обставин, що можуть скластися, повним необхідним набором повноцінних продуктів харчування. На мікроекономічному рівні – це впевненість окремо взятої особи в можливості задовольнити, з доступних джерел, свої фізіологічні потреби і своєї сім'ї в продуктах харчування. А це можливо лише за умови виробництва в господарствах і підприємствах аграрно-промислового комплексу країни конкурентоспроможної продукції [2,с.116].

Відповідно до проекту Закону України «Про продовольчу безпеку України» продовольча безпека – соціально-економічний та екологічний стан в державі при якому всі її громадяни стабільно та гарантовано забезпечені продовольством в необхідній кількості, асортименті та відповідної якості [6].

Зважаючи на це, завдання забезпечення такого стану повинно бути покладене на державу через її основні органи. Очевидно, що це, у свою чергу, потребує чіткого регулювання даного питання на державному рівні. Сьогодні одним із основних завдань Міністерства аграрної політики та продовольства України є: реалізація державної аграрної політики, спрямованої на розвиток агропромислового комплексу та забезпечення продовольчої безпеки держави.

Під продовольчою безпекою слід розуміти такий еколого-економічний стан держави, за якого всі її громадяни забезпечені продовольством у необхідній кількості, асортименті та відповідної якості, що підтримує найвищий рівень їх фізичного і психічного здоров'я. При цьому існують відповідні ресурси, потенціал та механізми постійного збереження такого стану переважно власними силами держави для всіх верств населення незалежно від зовнішніх і внутрішніх факторів та за умови збереження сприятливого стану навколишнього середовища. На основі наведеного визначення розроблено систему показників, на основі якої може визначатися стан продовольчої безпеки як окремого регіону, так і держави загалом [2,с.4].

Забезпечення продовольчої безпеки визначено у якості одного з основних напрямів державної політики з питань національної безпеки в економічній сфері. Стратегією національної безпеки України

Рис. 1. Складові продовольчої безпеки [5,с.4]

передбачено необхідність забезпечення послідовності у здійсненні земельної реформи, забезпеченні на практиці пріоритетного розвитку агропромислового комплексу як основи продовольчої безпеки держави [4,с.38]. Проте зазначені законодавчі акти мають суто декларативний характер і не визначають чітких механізмів управління системою продовольчої безпеки.

Для системи продовольчої безпеки характерні певні принципи формування. Стрижневим є принцип соціальності, який передбачає цільову спрямованість цієї системи та кожної її складової на задоволення харчових потреб людини. Другим важливим принципом є комплексність, що означає одночасний вплив на всі складові системи. Наступний принцип – системність, який передбачає всебічний підхід до вирішення економічних, соціальних, екологічних та інших аспектів проблеми продовольчої безпеки.

Основними загрозами продовольчої безпеки є будь-які негативні зміни факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, які знижують рівень продовольчої безпеки [1,с.39].

Перше питання, яке виникає як у науковців, які займаються питанням продовольчої безпеки, так і у пересічних громадян стосується того, чи несе суттєву небезпеку для продовольчої безпеки України втрата АР Крим.

Можна виділити чотири основні виміри продовольчої безпеки [7,с.64]:

1. Наявність. Її вимірювання відображає кількість, якість, і різноманітність продовольства. Показниками оцінки наявності є: енергетична достатність раціону харчування; частка енергетичної цінності, що забезпечується за рахунок зернових, коренеплодів і бульбоплодів; середній обсяг одержуваних білків; середній обсяг одержуваних білків тваринного походження; середній обсяг виробництва продовольства;

2. Доступ. Його вимірювання включає показники: фізичної доступності та інфраструктури; економічної доступності, яка характеризується індексом внутрішніх продовольчих цін; масштабів поширення недоїдання;

3. Стабільність. Вона є тимчасовим детермінантом продовольчої безпеки. Вимірювання стабільності розділене на дві групи: у першу групу включені різноманітні показники, що характеризують чинники схильності до ризиків; другу групу характеризують показники періодичності таких потрясінь, як коливання пропозиції продовольства на внутрішньому ринку, політична нестабільність;

4. Використання. Його вимірювання також розділене на дві групи: першу групу становлять змінні, що визначають можливості використання продовольства, зокрема, показники доступу до води і санітарно-гігієнічних мов; друга група містить показники, що характеризують кінцеві результати неналежного використання продовольства.

На національні особливості продовольчої безпеки мають вплив загрози, які виникають. До таких загроз можна віднести [7, с.64]: сиротюк

- недосконалість системи контролю якості;
- зниження купівельної спроможності населення;
- незбалансоване споживання населенням продуктів харчування;
- зростання цін на сільськогосподарську продукцію;
- низький рівень споживання продуктів тваринного походження і збитковість тваринництва;
- залежність від імпорту за окремими продуктами харчування тощо.

Існування вказаних загроз породжує необхідність державного управління з метою підтримки достатнього рівня продовольчої безпеки в країні. Процес управління продовольчою безпекою повинен полягати у безперервному державному впливі, для цього необхідно використовувати такі інструменти як страхування, кредитування, субсидування та інші.

Для системи продовольчої безпеки характерні певні принципи формування. Стрижневим є принцип соціальності, який передбачає цільову спрямованість цієї системи та кожної її складової на задоволення харчових потреб людини. Другим важливим принципом є комплексність, що означає одночасний вплив на всі складові системи. Наступний принцип — системність, який передбачає всебічний підхід до вирішення економічних, соціальних, екологічних та інших аспектів проблеми продовольчої безпеки. Ще один важливий принцип — адекватність у виборі регуляторів, що пов'язано з неоднозначністю їх дії на різних етапах розвитку економічної системи та в умовах зміни кон'юнктури внутрішнього і зовнішнього ринків.

Останній принцип — стійкість системи, тобто обов'язкове дотримання вищевказаних принципів соціальності, комплексності, системності та адекватності незалежно від зміни зовнішнього середовища [8, с.112].

Процес формування і реалізації аграрної політики продовольчої безпеки повинен починатися з дослідження складу харчових продуктів, які

виробляються в державі, та створення відповідного банку даних. На цій основі проводиться моделювання харчових раціонів для різних вікових груп населення з урахуванням територіального рівня екологічного навантаження та прогнозується фізіологічна потреба населення країни в харчових продуктах. З урахуванням експортних можливостей країни за окремими групами продовольчої продукції формуються баланси продовольчих ресурсів, які використовуються при розробці стратегії формування продовольчої безпеки.

При цьому важливим є організований моніторинг за характером змін, що відбуваються, їх кількісна і якісна оцінка з метою підготовки відповідних рекомендацій та управлінських рішень. Система моніторингу базується на поєднанні економічних та соціальних індикаторів з показниками, які відображають результативність діяльності органів влади з вирішення проблеми продовольчої безпеки.

Таким чином, формування загальнодержавної та регіональної продовольчої безпеки є ключовим пріоритетом політики держави. Суть продовольчої безпеки полягає у забезпеченні населення продуктами харчування згідно з фізіологічними нормами, а промисловості — сировиною і формування експортного потенціалу, є не лише хибним, але й шкідливим.

Проблема продовольчої безпеки має вирішуватися не лише на національному, а й на регіональному рівні. Це зумовлено нерівномірністю соціально-економічного розвитку окремих територій держави, що є наслідком значних відмінностей у природно-кліматичних умовах, виробничо-економічному потенціалі та ін. Підвищення рівня відповідальності суб'єктів держави за забезпечення населення якісним продовольством вимагає формування адекватної регіональної політики продовольчої безпеки.

Стратегія продовольчої безпеки, має бути спрямована на: забезпечення необхідної кількості продовольства за рахунок власного виробництва і при необхідності — за рахунок імпорту; підтримку стабільності продовольчого постачання за рахунок скорочення коливань пропозиції і врожайності, адекватного управління національними запасами продовольства, розвитку транспортної інфраструктури та систем збуту; забезпечення доступу всіх верств населення до наявного продовольства. Необхідно забезпечити такі соціально-економічні відносини, які б гарантували доступ до продуктів харчування всьому без винятку населенню країни.

Список використаних джерел

1. Волченко Н. В. *Продовольча безпека: теоретичні аспекти та реалії сьогодення [Електронний ресурс]: монографія / Н. В. Волченко // Система національного менеджменту в контексті інтеграційного виміру. - Суми: ПП Вінниченко М. Д., ФОП Литовченко С. Б., 2014. - С. 38-57.*
2. Гайдуцький П.І. *Україні потрібна нова аграрна політика // Економіка АПК. – 2005. – №10. – С. 3-7.*
3. Ємець Ю. Г. *Конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції у контексті продовольчої безпеки України // Наукові праці Полтавської державної*

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

аграрної академії. Серія: Економічні науки Випуск 5. Том 3. Полтава. 2012. – С. 116-120.

4. Кліменко О.В. Напрями забезпечення продовольчої безпеки України // Електронний ресурс: www.economy.in.ua

5. Кузьо Р. М. Продовольча безпека як пріоритет аграрної політики. Сучасні виклики продовольчої безпеки: матеріали круглого столу (15 травня 2015 року). – Львівський НАУ. – Львів, - 77 с. – С. 38-41.

6. Липчук В. В. Сучасні виклики продовольчої безпеки: матеріали круглого столу (15 травня 2015 року). – Львівський НАУ. – Львів, - 77 с. – С. 4-6.

7. Постанова Верховної Ради України Про прийняття за основу проекту Закону України про продовольчу безпеку України // Електронний ресурс: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3498-vi>

8. Сиротюк Г. В. Продовольча безпека – складова економічної безпеки країни: матеріали круглого столу (15 травня 2015 року). – Львівський НАУ. – Львів, - 77 с. – С. 64-67.

9. Шевченко Н. О. Продовольча безпека як політичний та економічний пріоритет держави. // Інвестиції: практика та досвід. – №3. – 2011. – С. 111-113.

References

1. Volchenko N. V. (2014) *Prodovol'cha bezpeka: teoretychni aspekty ta realiyi s'ohodennya* [Food security: theoretical aspects and realities of today]. Sumy: Systema natsional'noho menedzhmentu v konteksti intehratsiynoho vymiru. P. 38-57. [in Ukrainian].

2. Hayduts'kyu P. I. (2005) *Ukrayini potribna nova ahrarna polityka* [Ukraine needs a new agricultural policy]. *Ekonomika APK*, 10, p. 3-7. [in Ukrainian].

3. Yemets' Yu. H. (2012) *Konkurentospromozhnist' sil'skohospodars'koyi produktsiyi u konteksti prodovol'choyi bezpeky Ukrainy* [The competitiveness of agricultural products in the context of food security of Ukraine]. Poltava: Naukovi pratsi Poltav'skoyi derzhavnoyi ahrarnoyi akademiyi. Seriya: Ekonomichni nauky, Vypusk 5, Tom 3, 116-120. [in Ukrainian].

4. Klimenko O.V. *Napryamy zabezpechennya prodovol'choyi bezpeky Ukrainy* [Fields of food security Ukraine]. Retrieved from <http://www.economy.in.ua> [in Ukrainian].

5. Kuz'o R. M. (2015) *Prodovol'cha bezpeka yak priorytet ahrarnoyi polityky* [Food security as a priority in agricultural policy.]. *Suchasni vyklyky prodovol'choyi bezpeky: materialy kruhloho stolu*. L'viv: L'viv's'kyy NAU, 38-41. [in Ukrainian].

6. Lypchuk V. V. (2015) *Suchasni vyklyky prodovol'choyi bezpeky* [Modern challenges of food security]. L'viv: L'viv's'kyy NAU, 4-6. [in Ukrainian].

7. *Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrainy Pro pryynyattya za osnovu proektu Zakonu Ukrainy pro prodovol'chu bezpeku Ukrainy*. [in Ukrainian]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3498-vi>

8. Syrotyuk H. V. (2015) *Prodovol'cha bezpeka – skladova ekonomichnoyi bezpeky krayiny* [Food security - economic security component]. L'viv: L'viv's'kyy NAU, 64-67. [in Ukrainian].

9. Shevchenko N. O. (2011) *Prodovol'cha bezpeka yak politychnyy ta ekonomichnyy priorytet derzhavy* [Food security as a political and economic priority states]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, 3, 111-113. [in Ukrainian].

Науково-аналітичний журнал «НАША ПЕРСПЕКТИВА»

Видання висвітлює широке коло актуальних проблем, пов'язаних з науковою діяльністю, інформує про найважливіші події в науковому житті України, містить поради молодим науковцям, наукові та науково-популярні статті про різні аспекти розвитку особистості науковця та науково-педагогічного працівника, а також пізнавальні матеріали культурно-історичної тематики.

WWW.PERSPEKTYVA.IN.UA